

İmam-ı Neseî hazretleri bildiriyor ki:

Ana-babanın evladı üzerinde seksen kadar hakkı vardır. Kırk sağlığında, kırk vefatından sonradır. Sağlığında olan kırk haktan onu bedenle, onu dil ile, onu kalble, onu da para iledir.

Bedenle olan hakları:

1- Hizmet ederek rızalarını almak. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:
(Ana-babasına hizmet edenin ömrü bereketli ve uzun olur.) [İslam Ahlakı]

(Ana-babasını dine uygun hizmetleriyle razı eden, Allahü teâlâyı razı etmiş olur, onları gazaplandırın, Allahü teâlâyı gazaplandırmış olur.) [İbni Neccar]

(Ana-babası, yanında ihtiyarladığı halde, [rızalarını alamayıp] Cenneti kazanamayanın burnu sürtsün.) [Tirmizi]

Hasan-ı Basri hazretleri, Kâbe'yi tavaf ederken sırtında yük olan bir zat görüp der ki:

- Niçin yükle tavaf ediyorsun?
- Bu yük değil, babamdır. Bunu Şam'dan yedi defa getirip tavaf ettim. Çünkü, bana dinimi, imanımı öğretti. Beni İslam ahlakı ile yetiştirdi.
- Kıyamete kadar böyle arkanda taşısan, bir defa kalbini kırmakla bu yaptığın hizmet boşa gider. Bir defa da gönlünü yapsan, bu kadar hizmete karşılık olur.

Ana-babaya hizmette kusur etmemelidir. Hz. İbni Abbas, "Ana-babana karşı, kusurlu, güçsüz, aşağı bir kölenin, sert, kaba efendisine karşı bulunduğu hâl üzere ol!" buyurdu.

Anneye hürmet ve hizmet, babadan önce gelir. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:
(Anneye yapılan iyiliğin eciri iki mislidir.) [İ.Gazali]

(Önce annene, sonra babana, kız kardeşine, erkek kardeşine ve sırası ile diğer yakınlarına iyilik et!) [Nesai]

(Veysel Karani'nin kavuştuğu bütün ihsan ve dereceler, anasına yaptığı iyilik sebebiyledir.) [R.Nasihin]

(Ya Resulallah, annem müşriktir. Ona iyilik etmem caiz midir?) diye sorana,
(Evet, annene iyilik ve ihsanda bulun!) buyuruldu. (Ebu Davud)

Her Peygamber, kendi annesinden de üstündür. Buna rağmen, Peygamberler de annelerine hürmet ve hizmet etmişlerdir.

Kâfir olan ana-babaya hizmet etmek, nafakalarını vermek, ziyaretlerine gitmek gerekir. Küfre sebep olan şeyleri yaptıracaklarından korkulursa, ziyaretlerine gidilmez. (Bezzâziyye)

Hz. Musa, Cennetteki komşusunun kim olduğunu Hak teâlâdan sorup öğrendikten sonra yanına gider. Bu bir kasaptır. Kasap, bir parça et pişirir. Asılı zembili aşağı alır, çok zayıf bir kadına et ve su verir. Üstünü başını temizleyip, zembile koyar. Kasap, (Bu annemdir. Yaşlanıp bu hale girdi; sabah-akşam böyle bakarım) der. Kasabın annesinin, (Ya Rabbi oğlumu Cennette Musa aleyhisselama komşu eyle) dediğini Hz. Musa da işitir. Kasaba, (Müjde, Allahü teâlâ, seni Musa aleyhisselama komşu etti) buyurur. (Şir'a)

2- İyilik etmek. Ana-babaya iyilik ve ihsan, evlada farzdır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Ana-babasına iyilik eden evlat, Peygamberlerle beraber Cennete girer.) [İ.Rafii]

(Ana-babasına iyilik edenin ömrü uzun, rızık bereketli olur.) [İ.Ahmed]
(En faziletli amel, vaktinde kılınan namazdan sonra ana-babaya iyiliktir.)

[Müslim]

(Ana-babaya ihsan, bedbahtlığı saadete çevirir, ömrü uzatır ve insanı kötü ölümden korur.) [Ebu Nuaym]

(Ana-babanıza ihsan ederseniz, çocuklarınız da size ihsan eder.) [Taberani]
(Sen de malın da babana aittir.) [İbni Mace]

3- Asi olmamak, karşı gelmemek. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:
(Ana-babaya karşı gelmek büyük günahdır.) [Buhari]
(Ana-babasına asi olan Cennete giremez.) [Nesai]
(Ana-babasına karşı gelenin ömrü bereketsiz ve kısa olur.) [İslam Ahlakı]

İmanı olanlardan Cehennemden en sonra çıkacak olanlar, Allahü teâlânın yolunda olan ana-babasının İslamiyet'e uygun olan emirlerine asi olanlardır.

Ana-babanın ve hiç kimsenin, dine uymayan emri yapılmaz. Fakat, ana-babaya, yine tatlı söylemek, onları incitmemek gerekir.

Ana-baba kâfir ise, onları kiliseden, meyhaneden, sırtta taşıyarak bile, geri getirmek gerekir. Fakat, oralara götürmek gerekmez.

Ana-baba zalim de olsa, onlara karşı gelmek, onlarla sert konuşmak caiz değildir.

(Anam-babam çok şefkatsiz, onlara nasıl itaat edeyim) diyen bir kimseye, Resulullah efendimiz buyurdu ki:

(Anan seni 9 ay karnında gezdirdi. 2 yıl emzirdi. Seni büyütünceye kadar koynunda besledi ve kucağında gezdirdi. Baban da seni büyütünceye kadar birçok zahmete katlandı. İdare ve maişetini temin etti. Sana dinini, imanını öğretti. Seni İslam terbiyesi ile büyüttü. Şimdi nasıl olur da, şefkatsiz olurlar? Bundan daha büyük ve kıymetli şefkat olur mu?) [Ey Oğul İlmihali]

(Ya Resulallah, yaşlı anama elimle yedirip içiririm. Abdestini aldırır, sırtımda taşırım. Hakkını ödemiş olur muyum?) diye soran kişiye buyurdu ki:
(Hayır, yüzde birini bile ödemiş olamazsın. O sana, yaşaman için hizmet ediyordu, sen ise, ölümünü bekleyerek hizmet ediyorsun. Ancak Allahü teâlâ, bu az iyiliğine karşılık çok sevap ihsan eder.) [R.Nasıhin]

Bir zat, (Ya Resulallah, ana-baba, evladına zulmetse de rızalarını almayan Cehenneme girer mi?) diye sorunca, cevaben 3 defa (Evet zulmetseler de rızalarını almayan Cehenneme girer) buyurdu. (Beyheki)

Şu halde ana-baba zalim olup, evlada zulmetseler de, günah işlemeyi emretseler de, yine onları üzmemeye, küstürmemeye çalışmalıdır! Günah olan emirleri yapılmaz ama, yine de onları üzücü söz söylemek caiz olmaz.

Ana-baba kötü bile olsa, yine onlarla iyi geçinmelidir! Ziyaretlerini terk etmek büyük günahdır. Hiç olmazsa, selam göndererek, tatlı mektup yazarak, telefon ederek, bu günahı kurtulmalıdır!

Kur'an-ı kerimde 3 şey, 3 şeyle beraber bildirildi. Biri yapılmazsa, ikincisi kabul olmaz. Peygambere itaat edilmezse, Allah'a itaat edilmiş olmaz. Ana-babaya şükredilmedikçe, Allahü teâlâyâ şükredilmiş olmaz. Malın zekatı verilmedikçe, namazlar kabul olmaz. (Tefsir-i Mugni)

4- İtaat etmek, karşı gelmemek, günah olmayan emirlerini yapmak.
Hz. Musa, Allahü teâlâdan 9 defa nasihat istedi. Hepsinde de, ana-babaya itaat etmesi emrolundu. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Ana-babaya itaat, Allah'a itaattir, onlara asi olmak, Allah'a asi olmaktır.) [Taberani]

Babasına asi gelen, çocuğundan mürüvvet göremez, muradına kavuşamaz, ailesi ile geçinemez, evinin tadı bozulur. (Şir'a)

5- Sert bakmamak, şefkatle, sevgi ile bakmak. Ana-babasına şefkat ve sevgi ile bir defa baksa, kabul edilmiş bir hac sevabına kavuşur.

Peygamber efendimiz (Ana-babanın yüzüne merhametle bakana, hac ve umre sevabı yazılır) buyurunca, (Günde bin defa bakarsa da böyle midir?) denildi.

Cevaben buyurdu ki:

(Günde yüzbin defa baksa da...) [R.Nasihin]

Yine buyurdu ki:

(Ana-babanın yüzüne sevgi ile bakmak ibadettir.) [Ebu Nuaym]

6- Üzmemek, incitmemek, rızalarını kazanmak. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki: (Rabbin rızası, ana-babanın rızasında, gazabı da, ana-babanın gazabındadır.) [Buhari]

(Ana-babasının rızasını alan mümine Cennetten iki kapı, üzene de Cehennemden iki kapı açılır.) [Beyheki]

(Ana-babasını razı eden mümin, ne yaparsa yapsın Cehenneme girmez, inciten de Cennete girmez.) [Şir'a]

(Hak teâlâ, bazı günahların cezasını kıyamete kadar geciktirir. Ana-babaya isyan bundan müstesnadır.) [Hakim]

Ana-babayı üzmemek, onlara eziyet etmek büyük günahdır. Ana-babanın veya hiç kimsenin günah olan emirleri yapılmaz. Ana-babanın yemeklerinde haram karışığı olduğu şüpheli olsa, ana-baba bu yemekten yemesi için evladını zorlasa, evladın o yemekten yemesi gerekir. Çünkü şüpheli şeylerden kaçınmak vera, ana-babanın rızasını almak ise vaciptir. Fakat gayri meşru emirleri dinlenmez. Mesela onlar, (İçki iç, namaz kılma, yoksa senden razı olmayız) deseler de, haram olan şeyler yapılmaz. Çünkü (Halıka isyan olan işte, kula itaat edilmez) emri vardır. Hak teâlâ buyuruyor ki:

(Biz, insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer onlar, seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme.) [Ankebut 8]

Ana-babası günah işleyen çocuk, bunlara bir defa nasihat eder. Kabul etmezlerse, susar. Onlara dua eder.

7- İzinsiz sefere gitmemek.

Hacca giderken, muhtaç olmayan ana-babadan izin almak sünnettir.

Ana-baba muhtaç ise, izinsiz gitmek haramdır. Ana-babası muhtaç olmayan, onlardan izinsiz farz olan hacca gidebilir. Fakat nafle olan hacca izinsiz gidemez. (Redd-ül Muhtar)

Cihad için izin isteyen birine Peygamber efendimiz, ana-babasının sağ olduğunu öğrenince, (Burada kal, onlara hizmet et, onlara hizmet cihaddır.) (Buhari)

Cihada gitmek için gelen başka birisine de buyurdu ki:

(Annenin yanından ayrılma! Cennet onun ayağı altındadır.) [Nesai]

Biri de, hicret etmek için gelip, (Ya Resulallah, ana-babamı ağlatarak geldim) dedi. Peygamber efendimiz bu duruma üzülerek buyurdu ki:

(Hemen git, onları ağlattığın gibi güldür!) [Ebu Davud]

Ana-babayı ziyaret etmemek büyük günahdır. Hiç olmazsa, selam göndererek, tatlı mektup yazarak bu günahlardan kurtulmalıdır.

8- Saygıda, hürmette kusur etmemek. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Büyüğünü saymayan bizden değildir.) [Tirmizi]

Onları görünce ayağa kalkmak, yanlarına gitmek, onlar oturuncaya kadar ayakta durmak, izinsiz oturmamak gerekir. Otururken edepli oturmalı, ayağını uzatarak oturmamalı, bacak bacak üstüne atmamalıdır. Onlar bana bir şey demiyor diye bunları ihmal etmemelidir.

9- Onlarla yolda giderken, arkalarından gitmek. Zaruretsiz önlerinde yürümek.

**10- Çağırınca, hemen kalkıp yanlarına gitmek, buyurun demek. Ana-baba çağırınca, farz namazı bozmak caiz olur ise de, ihtiyaç yoksa, bozmamalıdır. Sünnetler bozulur. Hak teâlâ buyurdu ki:
(Ya Musa, benim indimde çok ağır ve büyük bir günah vardır ki, o da, ana-baba evladını çağırınca, emrine uymamasıdır.) [İslam Ahlakı]**

Dil ile olan hakları:

**1- Yumuşak söylemek, tevazu etmek. Öf bile dememek. Hak teâlâ buyuruyor ki:
(Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik.) [Ahkaf 15]**

(Rabbin, yalnız kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine öf bile deme; ağır söz söyleme, onlarla yumuşak ve tatlı konuş, onlara acı, tevazu kanadını gerip "Rabbim, küçükken beni yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et" diye dua et.) [İsra 23, 24]

Hasan-ı Basri hazretleri buyurdu ki:

(Âlim bir evladın ana-babası kâfir olsa, kuyudan su çekmeleri için ona muhtaç olsalar, o da birkaç kova çektikten sonra öf dese, bu sebeple bütün amellerinin sevabı yok olur.)

2- Konuşurken sesini, onların sesinden yüksek çıkarmamak.

3- Yanlarında çok konuşmamak, edebi aşmamak. Ana-baba bildiği şeyleri de anlatsa, yine aynı şeyler mi dememek. Hiç duymamış gibi can kulağı ile dinlemek.

4- Kaba, dokunaklı ve argo söz söylememek. Mesela iki kardeşi olan biri, öteki kardeşini kastedip (Oğlun şunu yaptı. Ben yapsam kıyameti koparırdınız) veya (Anne torunu tepene çıkartıyor, çok şımartıyorsun. Söz dinletemiyoruz) gibi sözlerle ana-babayı üzmemelidir. Çocuklarını ana-babanın yanında dövmemeli, azarlamamalıdır. Böyle şeyler ana-babayı üzer.

**5- Hanımını onlardan üstün tutmamak. Peygamber efendimiz buyuruyor ki:
(Hanımını anasından üstün tutana lanet olsun! Onun farz ve diğer ibadetleri kabul olmaz.) [Şir'a]**

6- İsimleri ile çağırmamak, sözlerini kesmemek, sözlerinin arasına girmemek. Bilgiçlik taslamamak. Ana-baba yanlış da söylese, öyle değil diyerek itiraz etmemek.

7- Ana-babanın arasını açacak söz ve hareketlerden uzak durmak. Ana-baba ile oğul veya kızın arasını açacak işlerden uzak durmak. Gelinleri, ana-baba ile oğullarının arasını açacak sözlerden uzak tutmalıdır. Peygamber efendimiz, (Ana ile oğulun arasını açana lanet olsun) buyurmuştur. (Gunye)

8- Konuşurken, yap, yapma gibi ifadeler kullanmamak. Yapar mısın gibi ricada bulunmalıdır.

9- Hayır dualarını almak. Ana-baba duasını ganimet bilmek. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

**(Üç kişinin duası kabul olur. Ana-baba, mazlum ve misafirin duası.) [Tirmizi]
(Ana-babanın duası, ilahi hicaba ulaşır, duaları kabul olur.) [İbni Mace]**

10- Beddualarını almamak. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Ana-babanın çocuğuna ve mazlumun zalime olan bedduaları, reddolmaz.) [Tirmizi]

(Kendinize, evladınıza ve malınıza beddua etmeyin! Duaların kabul olduğu bir saate rastlar da bedduanız kabul olur.) [Müslim]

Ana-baba çağırıldığı zaman herhangi bir işle uğraşırsan, hemen onu terk edip, derhal ana-babanın emrine koş! Anan-baban sana kızıp bağıırırsa, onlara sen bir şey söyleme! Ananın-babanın duasını almak istersen, sana emrettikleri işleri çabuk ve güzel yapmaya çalış! Bu işini beğenmeyip sana gücenmelerinden ve beddua etmelerinden kork! Sana darılır iseler, onlara karşı sert söyleme! Hemen ellerini öperek gazaplarını teskin et! Ananın-babanın kalblerine geleni gözet! Çünkü senin saadet ve felaketin, onların kalblerinden doğan sözdendir. Anan-baban hasta ise, ihtiyar ise, onlara yardım et! Saadetini onlardan alacağın hayır duada bil! Eğer onları incitip, beddualarını alırsan, dünya ve ahiretin harap olur. Atılan ok tekrar geri yaya gelmez. Onlar hayatta iken, kıymetini bil!

Kalb ile olan hakları:

1- Acımak, merhamet etmek. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: (Merhamet etmeyene, merhamet edilmez, acımayana acınmaz.) [Müslim]

2- Sevmek. Her fırsatta ana-babanın ellerini öpmeli, sevdiğini hissettirmelidir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: (Annesinin ayağını öpen, Cennetin eşğini öpmüş olur.) [Şir'a]

3- Sevinçlerine sevinmek. Bir şeye sevinince, (Ne iyi olmuş, hayırlı olsun) gibi sözlerle memnuniyetini bildirmelidir.

4- Üzüntülerine üzölmek, dertleri ile hemdert olmak. Bir şeye üzölmüşlerse, (Geçmiş olsun) diyerek ilgilendiğini, üzöldüğünü bildirmeye çalışmalıdır.

5- Çok söylemelerinden incinmemek. İncinse bile, kesinlikle incindiğini hissettirmemek.

6- Sitem ve cefalarına kızmamak. Sözlerini hiç duymamış gibi hareket etmek.

7- Onlardan razı olmak. Ne yapıp yapmalı, onların rızalarını almaya çalışmalıdır. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: (Allahü teâlânın rızası ana-babanın rızasındadır.) [R.Nasihin]

8- İncitmekten çok korkmak. İsra suresinin 23. âyet-i kerimesinde ana-babaya iyi davranmak, onlara yumuşak ve tatlı söylemek emredilmektedir. Gaflete düşüp ana-babanın kalbini kırarsan, derhal rızalarını almaya çalış, yalvar ve ne yaparsan yap, onların gönlünü al!

9- Nazlanmamak. Aksine onların nazına katlanmalıdır. Çünkü ana-baba küçükken bizim çok nazımızı çektiler. Nazlanma sırasının onlarda olduğunu unutmamalıdır.

10- Sıkıntı görse de, ölseler de kurtulsak diye düşünmemek, çok yaşamalarını arzu etmek. Onlar, bizden çok sıkıntı gördükleri halde, yaşamamızı istemişlerdi. İcabında kendileri aç durup bizi doyurmuşlardı.

Mal, para ile olan hakları:

1- Kendinden önce, onlara elbise almak. Kendi yiyeceğinden iyisini onlara vermek.

2- Uzakta iseler ziyaretlerine gitmek. Ana-baba ve mahrem akrabaları ziyaret etmek vaciptir. Hiç olmazsa, selam göndererek, tatlı mektup yazarak bu günahlardan kurtulmalıdır. Ziyarete sıra, ana, baba, evlat, dede, nine, kardeş, amca, hala, dayı ve teyzedir.

3- Beraber yemek.

4- Arzularını sormak, öğrenip yerine getirmek.

5- Evlerini temizlemek, boyamak, tamir etmek.

6- Para vermek. İhtiyaçları olup da söyleyemezler belki.

7- Malı, parayı onlara serbest etmek. Ne zaman isterseniz, malım, param size feda olsun demeli, bir kırgınlıkları varsa, bu yolla onları teskin etmelidir. Ana-babaya harcanan paradan sual olunmaz. Muhtaç olan ana-babaya yardım farzdır. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki: (Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yolculara infak edin!) [Bekara 215]

Kime infak edeceğini soran kimseye Resulullah efendimiz, (Kendine, ana-babana, sonra hanımına ve çocuklarına, hizmetçine bundan sonrasını da artık sen bilirsin) buyurdu. (Nesai)

Babası hasta olup, bakacak kimse bulunamazsa, kocasından izinsiz gidip hizmet eder. Zimmi baba da böyledir. Çocuk, zengin olan babasına bakmaya mecbur değildir. (Bezzâziyye)

Zengin çocuğun, fakir olan ana-babasına nafaka vermesi farzdır. Fakir kimsenin, fakir babasına nafaka vermesi farz değildir. Fakir olan ana-babasını kendi evine alıp, birlikte otururlar. (Fetava-i Hayriyye)

Ana-babadan birine iyilik edince öteki incinirse, babaya hürmet ve itaat etmeli, anaya hizmet, yardım ve ihsan etmelidir.

8- Ara sıra güzel yemek yapıp, davet etmek. Gönülleri ister de, belki söyleyemezler.

9- Dostlarını, dost bilip davet ederek gönüllerini almak. Düşmanlarından da uzak durmaya çalışmak.

10- Hastalandıkları zaman, tedavileri ile meşgul olmak, ilaç almak. Bir bakıcı, bir hizmetçi tutmak yerine, bizzat kendisi hizmet etmeye çalışmalıdır.

Vefatlarından sonraki 40 hak:

1- Definlerinde erken davranmak.

2- Sünnet üzere yıkamak. Bu işi bilen iyi kimselere yıkatmalıdır.

3- Sünnet üzere kefenlemek.

4- Caiz olmayan kefen yapmamak.

5- Sünnet olan sayıya dikkat etmek. Erkeklerle 3 parçadan fazla yapmamak.

6- Kefende israf etmemek.

7- Helal parasından kefen almak.

8- Cenaze namazını biliyorsa kendisi kıldırmak. Bid'at ehli kimselere kıldırmamak.

9- Onlara hep dua etmek. Bir hadis-i şerif meali: (Ana-babasına dua etmeyenin rızkı kesilir.) [Şir'a]

10- Toprağa kendisi koymak.

- 11- Mezarı kazan ve çalışanları memnun etmek.
- 12- İyi ve salih kimselerin arasına defnetmek.
- 13- Kötülerin arasına gömmemek. Çünkü kötü komşudan onlara sıkıntı gelir.
- 14- Kabrin üzerini balık sırtı gibi yapmak.
- 15- Kerpiç kullanmak.
- 16- Pişmiş tuğla kullanmamak. Çivi, tuğla gibi fırınlanmış şeyleri kabrin içinde kullanmak mekruhtur. Kabrin üstünü, dışardan tuğla ve mermerle örtmek caizdir.
- 17- Toprağı başında sadaka vermek.
- 18- Kabir başında dua etmek. [Sadakayı ve duayı geciktirmemek. 40. ve 52. gece gibi bid'at olan işlerden uzak durmak.]
- 19- Borçlarını ödemek.
- 20- Telkini kendi vermek.
- 21- İskatını hemen yapmak. Ölünün namaz ve oruç borcu için, başkası onun yerine namaz kılamaz ve oruç tutamaz. Hadis-i şerifte buyruldu ki: (Başkası yerine oruç tutulmaz ve namaz kılınmaz. Fakat onun orucu ve namazı için fakir doyurulur.) [Nesai]
- 22- Mezar taşına caiz olmayan ifadeler yazdırmamak. Mesela Fatiha veya Besmele veya âyet yazmak caiz değildir. Latin harfleriyle de caiz olanı yazmamalıdır. Başkaları uzun yıllardan beri yazıyorsa da, caiz değildir.
- 23- Vasiyetlerini yerine getirmek. Dine uygun değilse yerine getirilmez.
- 24- Namazlardan sonra dua edip, sevaplarını onların ruhlarına göndermek. Hadis-i şerifte buyruldu ki: (Ana-babasına asi olan, vefatlarından sonra, onlar için dua etse, Allahü teâlâ, onu, ana-babasına itaat edenlerden yazar.) [İbni Ebiddünya]
- 25- Sevabı onlara olmak üzere oruç tutmak.
- 26- Sevabı onlara olmak üzere hac etmek. Âlimlerin çoğuna göre ana-baba için hac caizdir. Hadis-i şerifte buyruldu ki: (Ölmüş ana-babası adına hac edene, hem kendi, hem de ana-babası için hac yapmış sevabı verilir. Ana-babasının ruhuna müjde verilir.) [Dare Kutni]
- 27- Sevabı onlara olmak üzere sadaka vermek. Hadis-i şeriflerde buyruldu ki: (Sadaka verirken, sevabını müslüman ana-babanızın ruhuna niye hediye etmezsiniz? Hediye ederseniz, verdiğiniz sadakanın sevabı, onların ruhuna gideceği gibi, sevabından hiçbir şey eksilmeden size de yazılır.) [Taberani]
- 28- Kabirlerini ziyaret edip Kur'an-ı kerim okumalıdır. Hadis-i şerifte buyruldu ki: (Ana-babasının veya birinin kabrini ihlasla ve mağfired umarak ziyaret eden, kabul olmuş bir hac sevabı alır ve bunu âdet edinenin kabrini de melekler ziyaret eder.) [Hakim]
- 29- Kabirlerini Cuma günleri ziyaret etmek. Hadis-i şerifte buyruldu ki: (Ana-babanın kabrini, Cuma günleri ziyaret edenin günahları affolur, haklarını ödemiş olur.) [Tirmizi]

30- Ziyarete dua ve Kur'an-ı kerim okumakla meşgul olmak, uygunsuz söz söylememek.

31- Sağlıklarında incinmiş iseler, çocuk salih olunca razı olurlar. Onların öğrettikleri iyi şeylerle amel ettiği müddetçe, sevabı onlara da ulaşır.

32- Onlardan kötü bir yol edinmiş ise, her yaptığından onlara da günah ve azap gider. Bunun için, onlardan veya onların vasıtası ile öğrendiği kötü şeyleri terk etmeli, kendi kötü amelleri ile, onlara kabirde azap ettirmemelidir.

33- Ana-babaya sövmemek. Hadis-i şerifte, (Ana-babaya sövmek büyük günahdır) buyuruldu. (Buhari) Yani birinin ana-babasına söversen, o da senin ana-babana sövebilir.

34- Yakınlarına iyi davranmak. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: (Ölmüş ana-baba için dua ve istiğfar etmek, borçlarını ödemek, dostlarına ikram etmek, onların yakınlarını ziyaret etmek, iyi davranmak suretiyle onlara ikramda bulunun.) [Hakim]

35- Dostlarını ziyaret etmek. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: (Babası öldükten sonra, onun dostlarını ziyaret eden, en iyi iyiliği yapmış olur.) [Müslim]

36- Dostları ile görüşmek. Hadis-i şerifte (İyiliklerin en mükemmeli, baba dostunu görüp gözetmektir) buyuruldu. (Müslim)

37- Fıtır bayramında, sevabı onlara olmak üzere sadaka-i fıtır vermek.

38- Kurban bayramında sevabı onlara olmak üzere kurban kesmek.

39- Ana-babanın sevdiği yemeği yapıp, fakirlere verip ruhlarını şâd etmek.

40- Kötülüklerini söylememek. Hadis-i şerifte (Ölülerinizi hayırla anın, iyiliklerini söyleyin, kötülüklerini açıklamayın) buyuruldu.